

Lekcja

Temat: System feudalny.

1. Społeczeństwo seniorów i wasali
 - a. Podstawy systemu feudalnego
 - W średniowieczu ziemia należała do władcy (króla lub księcia).
 - Władca nadawał część ziemi swoim rycerzom, dworzanom i duchownym w zamian za lojalność i służbę.
 - Senior (osoba nadająca ziemię) otaczał wasala opieką i ochroną.
 - Wasal (osoba otrzymująca ziemię) zobowiązany był do:
 - służby wojskowej (wraz z podległymi wojownikami),
 - udzielania rad seniorowi,
 - samodzielnego wyposażenia się w konia, broń i zbroję.
 - b. Lenno i dziedziczenie
 - Ziemię nadaną przez seniora nazywano lennem (*feudum*).
 - Wasal mógł przekazać lenno swoim potomkom, co prowadziło do dziedzicznej arystokracji.
 - c. Społeczeństwo feudalne
 - Opierało się na zależności senior–wasal.
 - Każdy wasal mógł być jednocześnie seniorem dla innych, nadając część swoich ziem kolejnym wasalom.
2. Hołd lenny
 - a. Pojęcie: Uroczysta ceremonia nadania lenna wasalowi przez seniora.
 - b. Przebieg ceremonii:
 - Wasal klękał przed seniorem i chwycił go za dłoń.
 - Składał przysięgę wierności.
 - Senior wręczał symbol nadania lenna (włócznie, chorągiew lub dokument).
 - c. Znaczenie: Potwierdzenie zawarcia umowy lennej między seniorem a wasalem.
3. Drabina feudalna
 - a. Pojęcie: Hierarchiczny system zależności między seniorami a wasalami w średniowiecznym społeczeństwie.
 - b. Struktura drabiny feudalnej:
 - Suzeren (władca – król lub książę)
 - Najwyższy senior, nie był niczym wasalem.
 - Otrzymywał hołd lenny od możnowładców.
 - Moźnowładcy świeccy (hrabiowie, baronowie) i duchowni (biskupi, opaci)
 - Byli wasalami władcy.
 - Sami posiadali swoich wasali.
 - Rycerze
 - Stali niżej niż moźnowładcy.
 - Niektórzy byli bezpośrednimi wasalami władcy.
 - Chłopi
 - Podlegali właścicielowi ziemi, którą uprawiali.
 - Nie składali hołdu lennego.
 - c. Zasady systemu feudalnego:
 - Każdy senior mógł mieć swoich wasali.
 - Wasal był zobowiązany do wierności seniorowi.
 - Można było być jednocześnie wasalem i seniorem.
4. Społeczeństwo stanowe w średniowieczu
 - a. Pojęcie: System podziału społeczeństwa na grupy (stany) o różnych prawach i obowiązkach, ukształtowany w wyniku nadawania przywilejów przez władców.
 - b. Podział społeczeństwa na stany:
 - Duchowieństwo (najwyżej uprzywilejowany stan)
 - Zwolnione z większości podatków.

- Podlegało sądom kościelnym, a nie królewskim.
 - Pełniło funkcje religijne oraz polityczne (doradcy władców).
 - Rycerstwo (później szlachta)
 - Miało prawo posiadania ziemi i sprawowania urzędów.
 - Zobowiązane do obrony państwa przed wrogami.
 - Mieszczaństwo
 - Zajmowało się handlem i rzemiosłem.
 - Miało prawo do samorządu, ale musiało płacić daniny właścicielowi miasta.
 - Chłopi (najliczniejszy stan)
 - Użytkowali ziemię pana w zamian za daniny i pracę na jego majątku.
 - Często byli przywiązani do ziemi i nie mogli jej opuszczać.
- c. Znaczenie systemu stanowego:
- Utrwalał podział społeczeństwa.
 - Określał prawa i obowiązki każdej grupy.
 - Nadawanie przywilejów wzmacniało pozycję elit.

System feudalny – skrócona notatka

1. Społeczeństwo seniorów i wasali

- Władca nadawał ziemię (lenno) rycerzom, dworzanom i duchownym w zamian za służbę i lojalność.
- Senior zapewniał ochronę, wasal zobowiązany do służby wojskowej, doradzania i samodzielnego wyposażenia.
- Lenna były dziedziczne, co prowadziło do arystokracji.
- System oparty na hierarchii senior–wasal, gdzie każdy wasal mógł mieć własnych wasali.

2. Hold lenny

- Uroczysta ceremonia nadania lenna: przysięga wierności i przekazanie symbolu lenna.
- Potwierdzenie umowy między seniorem a wasalem.

3. Drabina feudalna

- Hierarchia:
 - **Suzeren** (król/książę) – najwyższy senior.
 - **Możnowładcy świeccy i duchowni** – wasale władcy, mieli własnych wasali.
 - **Rycerze** – niżsi wasale, niektórzy podlegali bezpośrednio władcy.
 - **Chłopi** – pracowali na ziemi, nie składali hołdu lennego.
- Każdy senior miał swoich wasali, wasal był zobowiązany do wierności.

4. Społeczeństwo stanowe

- **Duchowieństwo** – zwolnione z podatków, podlegało sądom kościelnym.
- **Rycerstwo/szlachta** – miało ziemię i urzędy, broniło państwa.
- **Mieszczaństwo** – zajmowało się handlem i rzemiosłem, płaciło daniny.
- **Chłopi** – pracowali na ziemi pana, często przywiązani do niej.
- System stanowy określał prawa i obowiązki grup, wzmacniał elity.

Pytania sprawdzające wiedzę

1. Społeczeństwo seniorów i wasali

- Na czym polegał system feudalny?

- Jaką rolę pełnił senior w systemie feudalnym?
- Jakie obowiązki miał wasal wobec seniora?
- Czym było lenno i jakie miało znaczenie w feudalizmie?
- W jaki sposób lenno było dziedziczone?

2. Hołd lenny

- Na czym polegał hołd lenny?
- Jak przebiegała ceremonia hołdu lennego?
- Co symbolizowało przekazanie przedmiotu (np. chorągwi) przez seniora wasalowi?
- Dlaczego hołd lenny miał duże znaczenie w systemie feudalnym?

3. Drabina feudalna

- Czym była drabina feudalna?
- Kim był suzeren i jakie miał uprawnienia?
- Jaka była rola możnowładców w systemie feudalnym?
- Jakie miejsce zajmowali rycerze w hierarchii feudalnej?
- Czy chłopci składali hołd lenny? Jaką pozycję zajmowali w społeczeństwie?
- Czy można było być jednocześnie seniorem i wasalem?

4. Społeczeństwo stanowe

- Na czym polegał system stanowy w średniowieczu?
- Jakie były podstawowe stany społeczne i jakie miały przywileje?
- Dlaczego duchowieństwo było uprzywilejowane?
- Jakie obowiązki miało rycerstwo?
- Jakie prawa i obowiązki mieli mieszczanie?
- Na jakich zasadach chłopci użytkowali ziemię?
- Jakie było znaczenie systemu stanowego dla średniowiecznego społeczeństwa?

SPRAWDŹ SIĘ

1. Wyjaśnij, na czym polegała zależność między seniorem a wasalem.
2. Wytłumacz, czym była drabina feudalna.
3. Opisz uroczystość złożenia hołdu lennego.
4. Wymień główne stany społeczeństwa średniowiecza.
- ★ 5. Porównaj prawa i obowiązki chłopów w średniowieczu oraz dzisiejszych mieszkańców wsi.
6. **Miniprojekt**
Podzielcie się na cztery grupy: duchownych, rycerzy, mieszczan i chłopów. Każda z grup niech wypisze codzienne zajęcia, prawa i obowiązki każdego ze stanów.

1. **Zależność między seniorem a wasalem** polegała na wzajemnych zobowiązaniach. Senior nadawał wasalowi ziemię (lenno) i zapewniał mu ochronę, a wasal zobowiązywał się do służby wojskowej, doradzania seniorowi oraz wyposażenia się w broń i zbroję.
2. **Drabina feudalna** to hierarchiczny system zależności między seniorami a wasalami. Na jej szczycie znajdował się suzeren (król lub książę), który miał swoich wasali – możnowładców świeckich i duchownych. Ci z kolei nadawali ziemię niższym wasalom, np. rycerzom. Chłopi byli najniżej w tej hierarchii, podlegali właścicielom ziemi, ale nie składali hołdu lennego.

3. **Hold lenny** był uroczystą ceremonią, podczas której wasal klękał przed seniorem, chwycił go za dłonie i przysięgał mu wierność. W zamian senior nadawał mu lenno, wręczając symboliczne przedmioty, np. chorągiew lub dokument.
4. **Główne stany społeczne średniowiecza to:**
 - **Duchowieństwo** – pełniło funkcje religijne i polityczne, miało przywileje, np. zwolnienie z podatków.
 - **Rycerstwo (szlachta)** – posiadało ziemię, zajmowało się wojskowością i obroną państwa.
 - **Mieszczaństwo** – zajmowało się handlem i rzemiosłem, miało prawo do samorządu.
 - **Chłopi** – uprawiali ziemię pana, musieli płacić daniny i wykonywać pańszczyznę.
5. **Porównanie praw i obowiązków chłopów średniowiecznych i współczesnych mieszkańców wsi:**
 - **Średniowieczni chłopi** byli zależni od właściciela ziemi, musieli oddawać część plonów i pracować na pańskich polach, często nie mogli opuszczać ziemi.
 - **Dzisiejsi mieszkańcy wsi** są wolni, mogą posiadać ziemię na własność, prowadzić działalność gospodarczą i korzystać z nowoczesnych technologii w rolnictwie.